הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצג

הַדְּרַת מָלֶךְ׳ (בית יוסף (ד״ה מצאתי כתוב)): **ג** (כה) [מ]**אִם הָיוּ רוֹכְבִים וְאָמְרוּ נֹאכַל, אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ וְלֹא יָרְדוּ מֵהַבְּהֵמוֹת מִצְטָרְפִין כַּיָּון שֶׁעָמְדוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל אִם הָיוּ** (כו) **הוֹלְכִים וְאוֹכְלִים, לֹא. וְאִם הָיוּ אוֹכְלִים בַּשָּׂדֶה מְפֻזָּרִים וּמְפֻרָדִים, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹכְלִים כֻּלָּם בְּשָׁעָה אַחַת וּמִכִּכָּר אֶחָד, כַּיָּון שֶׁלֹּא קָבְעוּ מָקוֹם לֶאֱכֹל אֵינָם מִצְטָרְפִין.** הַגָּהּ: הַמְּנָהָג (כז) שֶׁלֹּא לְזַמֵּן בְּבֵית (ה) [ה] עוֹבֵד כּוֹכָבִים. וְנִרְאֶה לִי הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלֹא יוּכְלוּ לְקַבֵּעַ עַצְמָן בְּבֵית עוֹבֵד כּוֹכָבִים מִשּׁוּם יִרְאַת הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהָוֵי כְּאִלּוּ אָכְלוּ בְּלֹא קְבַע. וְעוֹד דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְסַכָּנָה אִם יְשַׁנּוּ בְּנֵסַּח הַבְּרָכָה וְלֹא יֹאמְרוּ הָרַחֲמָן יְבָרֵךְ בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה, וְלָכֵן מִתְּחִלָּה לֹא קָבְעוּ עַצְמָן רַק לְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ. וְלָכֵן אֵין לְשַׁנּוֹת הַמִּנְהָג אַף אִם לֹא הָיוּ טְעָמִים אֵלּוּ מַסְפִּיקִים, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר דִּכְבָר נָהֲגוּ כָּךְ הָוֵי כְּאִלּוּ לֹא קָבְעוּ עַצְמָן בְּיַחַד: **ד** [נ]**שְׁלשָׁה שֶׁיָּשְׁבוּ לֶאֱכֹל וּבֵרְכוּ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, * אֲפִלּוּ כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ וַאֲפִלּוּ לֹא אָכַל עֲדַיִן כַּזַּיִת פַּת,** (כח) **אֵינָם רַשָּׁאִים** (ו) **לְחַלֵּק:** **ה** [ס]**שְׁלשָׁה שֶׁבָּאוּ מִשָּׁלשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁל שְׁלשָׁה שְׁלשָׁה בְּנֵי אָדָם וְנִתְחַבְּרוּ אֲלוּ הַשְּׁלשָׁה,** [ע]**אִם זִמְּנוּ עֲלֵיהֶם בִּמְקוֹמָם כְּגוֹן שֶׁהִפְסִיקוּ** (כט) * **כָּל**

מ רַבֵּנוּ יוֹנָה (לא. ד״ה ואומר).
נ בְּרָכוֹת שָׁם לְפָרוּשׁ הָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ כט) וְעַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (ברכות פ״ו ה״א).
ס שָׁם (בגמ׳).
ע שָׁם בְּתוֹסְפוֹת (ד״ה אכל).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְלֹא זְהִירִי בָּזֶה עַיֵּן שָׁם: **ג** [ה] **עוֹבֵד כּוֹכָבִים.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן בְּאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב)

הָרַחֲמָן הוּא יְשַׁלַּח לָנוּ בְּרָכָה מְרֻבָּה בְּמָקוֹם הַלֵּיכָתֵנוּ וִישֵׁיכָתֵנוּ. וּפַעַם אַחַת הָיָה סַעֲדַת פְּרִיזוֹן הַבַּן בְּבֵית עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהָיוּ שָׁם כַּמָּה גְּבִרֵי רַבְרְבֵי דְּיָתְבִי בְּסַעֲדָתָא וְהִסְכִּימוּ לְבָרֵךְ וְלוֹמַר יְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת, דְּקַיְּמִי עַל בַּעַל הַסַּעֲדָה, עַיֵּן עוֹלַת תָּמִיד (סק״ה). וְאָפְשָׁר דְּאִם אוֹכְלִין בְּמָלוֹן בַּיּוֹם וְדֶרֶךְ עֲרַאי דְּלֹא הָוֵי קְבִיעוּת בְּבֵית עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֵין מְזַמְּנִין. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ט): **ד** (ו) **לְחַלֵּק.** אֲפִלּוּ רוֹצֶה לְגָמֹר סְעֻדָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגְמְרוּ הָאֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁהַחִיּוּב שֶׁל זִמּוּן חָל כְּבָר עָלָיו בְּהַתְחָלַת אֲכִילָה שֶׁלּוֹ: **ה** (כט) **כָּל אֶחָד לְשָׁנַיִם.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כל אחד):

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַסְּעוּדָה וְקָבַע עִמָּהֶם מְצָטָרֵף לְזִמּוּן, שׁוּב אֵין לָנוּ מָקוֹר לְדִין זֶה [מֵהָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּדַף מ״ז עַמּוּד א׳, דְּהָתָם מִדִּינָא חַיְּבִין כֵּיוָן שֶׁהָיוּ קְבוּעִין יַחַד בִּגְמַר סְעוּדָה. וְכֵן מֵהָא דְּדַף נ״ג (ע״א) דְּסָבְרִי בֵּית הִלֵּל אֶחָד מְבָרֵךְ לַכֹּל אֵין רְאָיָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא״שׁ שָׁם ג]. וְיֵשׁ לְשִׁטָּה זוֹ מָקוֹם רַק לְרַעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (לב: ד״ה שלשה) דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּדַוְקָא בְּהַתְחִילוּ כְּאַחַת חַיְּבִין לְזַמֵּן, וְאִם כֵּן יִקְשֶׁה עָלָיו מֵהָהִיא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל הַנַּ״ל וְכֵן מֵהָא דְּיָנַאי מַלְכָּא בְּדַף מ״ח (ע״א), וְעַל כָּרְחָךְ דְּיֵתֵר דְּרִשׁוּת לְזַמֵּן בְּכָל גַּוָּנַי, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר מִגֵּן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק״ד):

ד * **אֲפִלּוּ כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ וַאֲפִלּוּ וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (סק״י) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַפַּ״ח (ס״ק) דְּכַדְאִיכָּא תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא רָשַׁאִין לְחַלֵּק. וְהִנֵּה הַפַּ״ח קָנָסַיִּב לֵהּ מִלְּשׁוֹן הַטּוּר דְּכָתַב צָרִיךְ לָחוּשׁ לִשְׁתֵּי הַגְּרָסָאוֹת, וּמַשְׁמַע לֵיהּ לְהַפַּ״ח דְּאִם נִגְרֹס בִּגְמָרָא (נ.) כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ, תּוּ אֵין לְהַחְמִיר בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת, וְכֵן אִם נִגְרֹס בִּגְמָרָא כְּגוֹן שֶׁיָּשְׁבוּ לֶאֱכֹל, תּוּ אֵין לְהַחְמִיר בְּכָל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ, עַיֵּן שָׁם בְּבֵ״ח בְּסוֹף דְּבָרָיו, וְעַל כֵּן סְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּשִׁתֵּי חֲמֹרוֹת. וּבֶאֱמֶת זֶה אֵינוֹ, דְּדִינָא דְּרִי״ף (לו.) לְעִנְיַן כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּבָרוֹ הוּא אֱמֶת לְכַלֵּי עָלְמָא, עַיֵּן בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (שם ד״ה הא) דְּכָתַב דִּינָא דְּרִי״ף מִשּׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם ד״ה מתני׳) וְקָנָסַיִּב לֵהּ מִגְּמָרָא מִפֹּרָשׁ דַּף מ״ב עַמּוּד ב׳ עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתְבוּ הָרַשְׁבָּ״א וְהָרַא״ה בְּחִדּוּשֵׁיהֶם (רשב״א נ. ד״ה קמ״ל, רא״ה בסקודת הלויים שם) מַהֲאי סוּגְיָא, [וְאַף דְּיֵשׁ לְכָאוֹרָה לְדָחוֹת לְהָרִי״ף גּוּפָא בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (לא.), דְּלְדִידֵיהּ כָּל הַסּוּגְיָא שָׁם לְעִנְיַן בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, וְאָפְשָׁר לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה בְּעֵינָן שֶׁיֹּאכְלוּ כֻּלָּם מִכִּכָּר אֶחָד, אֲכָל עַל כָּל פָּנִים הָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ לג) וְרַשְׁבָּ״א (שם) וְתוֹסְפוֹת (מב. ד״ה הסבו) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים כֻּלָּם כְּאֶחָד כָּתְבוּ לְהַדְיָא דְּסוּגְיָא דְּדַף מ״ב מְיֵירֵי גַּם בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הוּא בְּסִימָן זֶה סָעִיף ג׳, הֲרֵי דְּדָבָר מְפֹרָשׁ דְּגַם גַּבֵּי זִמּוּן לֹא קְפִדִינַן שֶׁיֹּאכְלוּ כֻּלָּם מִכִּכָּר אֶחָד]. וְכֵן מוּכָח לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי מִפַּתְנִיתִין רֵישׁ פֶּרֶק שִׁלְשָׁה שֶׁאָכְלוּ (מה.) אֲכָל טָבָל וְכוּ׳, הֲרֵי דְּמְיֵירֵי בְּאוֹכֵל מִכִּכָּרוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן דַּוְקָא בְּהָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא לֶאֱכֹל בְּיַחַד אֵין מְצָטָרְפִין, הָא לָאו הָכִי לֹא. וּלְעִנְיַן פָּחוֹת מִכַּזַּיִת הוּא דְּכָר מִפֹּרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי (ברכות פ״ו ה״א), וּמְנַלַּן לְמִדְתֵּיהּ מֵהֲלָכָה. וְכֵן מְבֹאָר בְּאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ רג) שְׁגוֹרַס כְּרִי״ף וְאַף עַל פִּי כֵן מֵבִיא הָא דִּירוּשַׁלְמִי לְעִנְיַן דִּינָא, אֶלָּמָא דְּתַרְוַיְהוּ אִיתְנְהוּ. [אִם לֹא שֶׁנִּדְחֵק וְנֹאמַר דְּאַף דִּשְׁנֵי הַדִּינִים אֲמִתִּיִּים, מִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר הָא דְּמַחְמִיר בִּירוּשַׁלְמִי בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת הַיְינוּ בְּאוֹכְלִים שְׁנֵיהֶם מִכִּכָּר אֶחָד, וּמִנָּא לָן הָא, וְגַם לְשׁוֹן הַבַּ״ח לֹא מַשְׁמַע כֵּן דְּמִשּׁוּם זֶה הוּא מֵיקַל, עַיֵּן שָׁם]. וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכָי (סק״י) שֶׁגַּם הוּא מְצַדֵּד דְּלֹא כְּב״ח. וְאַף דְּנָקֵט בְּהָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא לֶאֱכֹל בְּיַחַד לִישָׁנָא דְּטוּר וְדָחוּק קְצָת אֲכָל מִכָּל מָקוֹם אֵין זֶה מֻכְרָח לְדִינָא, וְכֵן הָרְאָיָה שְׁנֵיָה שֶׁמֵּבִיא הַבַּ״ח מִטּוּר לָאו רְאָיָה הִיא כְּלָל לְעִנְיַן דְּעָתִי, וְעַל כֵּן אֵין לְזוּז מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:

ה * **כָּל אֶחָד לִשְׁנַיִם. לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם אֶחָד מֵהֶן הִפְסִיק לִשְׁנַיִם, גַּם כֵּן אָמְרִינַן דִּכְבָר פָּרַח זִמּוּן מִנַּיְהוּ וְלֹא נִשְׁאֲרוּ כְּאן אֶלָּא שְׁנַיִם, וְכֵן מָצָאתִי**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

זִמּוּן. וְלֹא הַבַּנְתִּי דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסוֹף דְּבָרָיו שֶׁכָּתַב דְּטַעַם הַתְּשׁוּבָה הַהִיא מִשּׁוּם דְּאָפְשָׁר דִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן לֹא בְּצֵי הַסְּפָה, הָא עַל כָּל פָּנִים יְשִׁיבָה בְּמָקוֹם אֶחָד בְּצֵי לְכַלֵּי עָלְמָא] אֲפִלּוּ הָכִי רְשׁוּת לְזַמֵּן, וְטוֹב לַעֲשׂוֹת כֵּן מִשּׁוּם עִבּוּר עַם הַדְּרַת מֶלֶךְ׳, וְכֵן כָּתַב בְּחֶמְדַּ מֹשֶׁה (סק״ד) וּבְבֵאוּר הַגְּרַ״א: (כג) וְכֵן כָּתַב בְּחֶמְדַּ מֹשֶׁה (שם). וְכֵן מִסְתַּבְּרָא, דְּאִיתָּ יֹאמְרוּ נְבָרֵךְ וְהַכְּתוּבָה שֶׁנִּבְרְכָה יַחְזְרוּ [כַּאֲשֶׁר מַפִּיק דָּבָר זֶה הַגְּמָרָא (מה.) מִקְּרָא (תהלים לד ד) ׳גַּדְּלוּ וגו׳ שְׁמוֹ יַחְדָּו׳] אֲחֵרִי שֶׁקִּבְּלוּ מִכָּרְחִין הֵם לְהִתְחַלֵּק, שֶׁאִין אֶחָד יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת חֲבֵרוֹ:

ג (מד) **מָגֵן גִּבּוֹרִים** (אלף המגן סק״ח): **ד** (מד) ט״ז (סק״ז)

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) (כמ) שֶׁהִקְשָׁה, דְּמַהֲרַבָּה פּוֹסְקִים מַשְׁמַע לְעִנְיַן שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ בְּלֹא קְבַע דְּאֵין אֶחָד יָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, וּמִמֵּילָא גַּם לְעִנְיַן זִמּוּן אֵין רַשָּׁאִין, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֵאֲרִיךְ בָּזֶה. וְאַף דְּיֵשׁ אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁדָּחוּ רְאָיָתוֹ לְעִנְיַן זִמּוּן, מִכָּל מָקוֹם יוֹתֵר מְסֻתְּבַר (כנ) כְּדִבְרֵיהוּ. וְכֵן בִּפְרִי מְגַדִּים כָּתַב גַּם כֵּן דְּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֶחָד יָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, אִם יְכוֹלִים לְהִצְטָרֵף לְעִנְיַן זִמּוּן צָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה, וּמִסֵּיפָא דְּכַעֲשָׂרָה שֶׁיֵּשׁ הַזְּכָרַת הַשֵּׁם אֶפְשָׁר דְּאָסוּר לְכַלֵּי עָלְמָא לְזַמֵּן בְּאֵין חַיְּבִין, וְכֵן מִשְׁמַע בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל מ״ח דִּין ז׳: **ג** (כה) **אִם הָיוּ רוֹכְבִים** וְכוּ׳. סָעִיף זֶה כִּלְשׁוֹנוֹ מַמָּשׁ מוּבָא לְעֵיל בְּסִימָן קס״ז סָעִיף י״ב, אֶלָּא דְּשָׁם מְיֵירֵי לְעִנְיַן לְהוֹצִיא בִּבְרִכַּת הַמּוֹצִיא, וְהָכָא מְיֵירֵי לְעִנְיַן צְרוּף זִמּוּן, וְדִין אֶחָד לִשְׁנֵיהֶן. וּכְבָר בֵּאַרְתִּי שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּאֹר הֵיטֵב עַיֵּן שָׁם: (כו) **הוֹלְכִים וְאוֹכְלִים לֹא.** וּבְיוֹשְׁבִין בַּעֲגָלָה וְאוֹכְלִין בְּיַחַד כְּשֶׁהֵם נוֹסְעִין, עַיֵּן בְּסִימָן קס״ז (ס״ק סב) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם ס״ק כז) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה. וּבְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מח ס״ז) הֶכְרִיעַ דְּבָזֶה וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ סָפֵק, בְּשִׁלְשָׁה יְזַמְּנוּ, אֲבָל בַּעֲשָׂרָה יֵשׁ לָחוּשׁ לְהַזְכָּרַת הַשֵּׁם לְבַטָּלָה. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּיֵזַמֵּן בְּלֹא שֵׁם, דְּהָא בְּדִיעֲבַד יָצָא בַּעֲשָׂרָה אַף אִם לֹא הִזְכִּיר הַשֵּׁם, וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן קצ״ב (סק״י): (כז) **שֶׁלֹּא לְזַמֵּן וְכוּ׳.** הָאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל זֶה. וּכְהַיּוֹם (כג) הַמִּנְהָג שֶׁמְּזַמְּנִין, וּבְהָרַחֲמָן אוֹמְרִים הָרַחֲמָן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרָכָה מְרֻבָּה בַּהֲלֵיכָתֵנוּ וּבִישִׁיכָתֵנוּ עַד עוֹלָם. וְנוֹכֵל לוֹמַר הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה, וְקָאֵי עַל בַּעַל הַסְּעוּדָה. וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁאָז אֲפִלּוּ בְּבֵית יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ וְכוּ׳. וְאִם אוֹכְלִין בְּמָלוֹן בַּיּוֹם דֶּרֶךְ עֲרַאי בְּבֵית עוֹבֵד גִּלּוּלִים, אֶפְשָׁר דְּאֵין זֶה קְבִיעוּת וְאֵין מְזַמְּנִין [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט)], וְטוֹב שֶׁלֹּא יִקְבְּעוּ אָז שְׁלִשְׁתָּן יַחַד וַיְצַאוּ מִידֵי סָפֵק [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ט)]: **ד** (כח) **אֵינָם רַשָּׁאִים לְחַלֵּק.** הֵינוּ (כז) אֲפִלּוּ רוֹצֶה לִגְמֹר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגְמְרוּ הָאֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁהַחִיּוּב שֶׁל זִמּוּן חָל כְּבָר עָלָיו בְּהַתְחָלַת אֲכִילָה שֶׁלּוֹ: **ה** (כט) **כָּל אֶחָד לִשְׁנַיִם.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כל אחד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצג

אֶחָד לִשְׁנַיִם עַד שֶׁאָמְרוּ הַזָּן, שׁוּב אֵינָם יְכוֹלִים לְזַמֵּן (ל) אֲפִלּוּ אָכְלוּ אַחַר כָּךְ יַחַד וְגָמְרוּ סְעוּדָתָן, וְאִם לֹא זִמְּנוּ עֲלֵיהֶם בִּמְקוֹמָם, חַיָּבִים לְזַמֵּן (לא) וְאֵינָם רַשָּׁאִים לַחֲלֹק, (לב) [ד]וַאֲפִלּוּ לֹא אָכְלוּ אֲלוּ אֶכְלוּ אֲלוּ הַשְּׁלִשָּׁה בְּיִחַד (ו) [ז] *)מִשְׁנִתְחַבְּרוּ: ו [ה]שָׁלֹשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ בְּכָל אַחַת אַרְבָּעָה, וּפָרַשׁ אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וְנִצְטָרְפוּ לַחֲבוּרָה אַחֶרֶת, וְזִמְּנוּ הַשְּׁלִשָּׁה הַנִּשְׁאָרִים, (לג) פָּרַח זִמּוּן מִינַיְיהוּ (לד) * כֵּיוָן שֶׁחִבְּרִיהֶם זִמְּנוּ. [ו]וְהוּא הַדִּין אִם לֹא הָיוּ בְּכָל חֲבוּרָה אֶלָּא שְׁלִשָּׁה, וְהָלַךְ אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה קָדָם זִמּוּן וְנִתְחַבְּרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה, (לה) וּבָא אֶחָד לְכָל חֲבוּרָה וְנִצְטָרֵף עִם שְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים וְזִמְּנוּ יַחַד, פָּרַח זִמּוּן מֵאֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה כֵּיוָן שֶׁכְּבָר זִמְּנוּ חֲבוּרָתָם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא זִמְּנוּ עִמָּהֶם. הַגָּה: שָׁלֹשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁאָכְלוּ וּבְכָל חֲבוּרָה שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, אָסוּר לְכָל אֶחָד לִפְרֹד מִכָּל חֲבוּרָה וּלְזַמֵּן בְּיִחַד, דַּהֲרֵי הַשְּׁנַיִם הַנִּשְׁאָרִים בְּכָל חֲבוּרָה אֵינָן יְכוֹלִים לְזַמֵּן אַחַר כָּךְ. * אֲבָל אִם הָיָה בְּכָל חֲבוּרָה אַרְבָּעָה, (לו) מֻתָּר לִפְרֹד אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וּלְזַמֵּן בְּיִחַד, וְהַנִּשְׁאָרִים יְזַמְּנוּ כָּל חֲבוּרָה בְּמְקוֹמָם (בית יוסף (ד״ה ותע) בשם הרשב״א (כ ד״ה פ׳ נמי)):

בֵּאוּר הַיטֵב

סְעֻדָּתוֹ קֹדֶם וּלְבָרֵךְ בְּפָנֵי עַצְמוֹ. ט״ז (סק״ו) עַיֵּן שָׁם: **ה (ו) מִשְׁנִתְחַבְּרוּ.** רוֹצֶה לוֹמַר אֶלָּא כָּל אֶחָד אָכַל בְּפָנֵי עַצְמוֹ מִשֶּׁנִּתְחַבְּרוּ. עַיֵּן ט״ז (סק״ח) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁהַבִּיא הַנֶּסְתָּא בְּאֹפֶן אַחֵר: **ה [ז] מִשְׁנִתְחַבְּרוּ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשוּ״ת פְּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן ו׳ מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה עַל דִּבְרֵי הַפ״ח (ס״ח):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ל) **אֲפִלּוּ אָכְלוּ אַחַר כָּךְ.** דִּכְבָר פָּרַח זִמּוּן מִינַיְיהוּ עַל יְדֵי שֶׁזִּמְּנוּ עֲלֵיהֶם מִקֹּדֶם. וּמִכָּל מָקוֹם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן חַיָּבִים לְבָרֵךְ מִתְּחִלַּת בִּרְכַּת הַזָּן, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ר׳: (לא) **וְאֵינָם רַשָּׁאִים לַחֲלֹק.** כֵּיוָן שֶׁנּוֹעֲדוּ עַתָּה יַחְדָּו (סכ״ב) בְּהַגָּ״ה: (לב) [ד]בָּא מֵחֲבוּרָה שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב שָׁם בְּזִמּוּן. וְאַף דְּנִתְבָּאֵר בְּסָעִיף ו׳ בְּהַגָּ״ה דְּאָסוּר לִפְרֹד מֵחֲבוּרָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מַפְסִיד הַזִּמּוּן שֶׁלָּהֶם, וְאִם כֵּן הָיָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לַחֲזֹר לַחֲבוּרָה שֶׁלּוֹ, יֵשׁ לוֹמַר דִּמְיֵירֵי הָכָא שֶׁנִּתְפָּרְדָה חֲבוּרָתָם הָרִאשׁוֹנָה. אִי נָמֵי לְפִי מַה דִּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן ר׳ בְּאֵלֶּיהָ רַבָּה (סק״ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דִּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ אֹנֶס אוֹ הֶפְסֵד מָמוֹן מֻתָּר לְאֶחָד לִגְמֹר סְעוּדָתוֹ מִקֹּדֶם שֶׁגָּמְרוּ הַשְּׁנַיִם וּלְבָרֵךְ בְּפָנֵי עַצְמוֹ, מֵיירֵי הָכָא גַּם כֵּן בַּהֲאי גַּוְנָא שֶׁהָיוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה מְכָרְחִין לְמַהֵר וְלִגְמֹר סְעוּדָתָן מִקֹּדֶם, וְלָכֵן אִם נִזְדַּמְּנוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה בְּיִחַד יְזַמְּנוּ בְּפָנֵי עַצְמָן: (לב) **וַאֲפִלּוּ לֹא אָכְלוּ וְכוּ׳.** וְקָשָׁה, (כו) הָא קַיְימָא לָן לְעֵיל סִימָן קפ״ד (ס״א) דִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן צָרִיךְ לְבָרֵךְ דַּוְקָא בַּמָּקוֹם שֶׁאָכַל, וְאִם כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לַחֲזֹר לַמָּקוֹם שֶׁאָכַל מִתְּחִלָּה. יֵשׁ מְתָרְצִים דְּהָכָא מֵיירֵי (כו) בָּעֲקִרוּ בְּשׁוּגֵג מִמְּקוֹמָם דְּבָזֶה לֹא מַטְרְחִינַן אוֹתוֹ לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ לְרַעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״ד ה״א) וְכַנַּ״ל שָׁם בְּסָעִיף א׳, וְכֵן פְּסָקוּ שָׁם הָאַחֲרוֹנִים בְּמָקוֹם הַדְּחָק, וּבְעָנְיָנֵנוּ נָמֵי כֵּיוָן דְּכָאן יָכוֹל לְזַמֵּן וּכְשֶׁיַּחֲזֹר לְשָׁם יְבָרֵךְ בִּיחִידִי כְּשָׁעַת הַדְּחָק דָּמֵי. (כמ) וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, וַאֲפִלּוּ לֹא אָכְלוּ יַחַד, כְּלוֹמַר אֶלָּא כָּל אֶחָד אָכַל בְּפָנֵי עַצְמוֹ שֶׁלֹּא קָבְעוּ דְּאֵינָם חַיָּבִים בְּזִמּוּן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ב׳, הָכָא חַיָּבִין כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבוּ: ו (לג) **פָּרַח זִמּוּן מִינַיְיהוּ.** וּבָזֶה דַּוְקָא אִם לֹא אָכְלוּ אַחַר כָּךְ יַחְדָּו, אֲבָל אִם אָכְלוּ אַחַר כָּךְ יַחַד מְצָטָרְפִין. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְהָא דְּסָעִיף ה׳ (כמ) דְּהָא לֹא זִמְּנוּ עֲלֵיהֶם מִקֹּדֶם [וְהַדּוּשְׁיֵי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה]: (לד) **כֵּיוָן שֶׁחִבְּרִיהֶם זִמְּנוּ.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון): (לה) **וּבָא אֶחָד וְכוּ׳.** הֵינוּ אֶחָד מִן הַשּׁוּק אֲכָל מְצַט בְּסוֹף סְעוּדָתָם וְנִצְטָרֵף עִמָּהֶם. וְלִישָׁנָא לְכָל חֲבוּרָה שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר לָאו דַּוְקָא, דַּאֲפִלּוּ רַק לַחֲבוּרָה אַחַת אִם כֵּן פָּרַח זִמּוּן מִן אֶחָד וְלֹא נִשְׁאַר כָּאן אֶלָּא שְׁנַיִם: (לו) **מֻתָּר לִפְרֹד וְכוּ׳.** וּמֵיירֵי שֶׁכָּל הַחֲבוּרוֹת הָיוּ מִתְּחִלָּה גַּם כֵּן בְּבַיִת זֶה אֶלָּא שֶׁלֹּא נִצְטָרְפוּ בְּיִחַד, דְּאִי

בֵּאוּר הַלָּכָה

בְּפִסְקֵי רי״א ז׳ וּבְחִדּוּשֵׁי הָרָא״ה עַל הָרִי״ף (פקודת הלויים מה:). **אֲכָל לְפִי מַה דְּמִבְאָר לְקַמָּן** בְּסִימָן ר׳ **בְּטוּר** וְהוּבָא שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) **מִשְּׁמַע דְּכָאֲחַד יָכוֹל לְהִצְטָרֵף עוֹד הַפַּעַם עִם הַשְּׁנַיִם כְּשֶׁאָכְלוּ עַתָּה בְּיִחַד, אֲחֵרִי שֶׁהֵם לֹא זִמְּנוּ עֲדַיִן. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּלִהָרִאשׁוֹנִים הַנִּ״ל מְיֵירֵי שֶׁהֵם לֹא אָכְלוּ עַתָּה, אֲבָל כְּשֶׁאָכְלוּ הֵכִי נָמֵי דְּמִצְטָרְפִי, [א]וְצָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא:**

ו * **כֵּיוָן שֶׁחִבְּרִיהֶם זִמְּנוּ.** כָּתַב הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, נִרְאֶה לִי דְּזֹאת דַּוְקָא **אִם זִמְּנוּ הֵם קֹדֶם שֶׁנִּתְחַבְּרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה יַחַד,** דְּאָז אֵין לְהָאֲחַד שֶׁיָּצָא מֵחֲבוּרָתָם מָקוֹם לֶעָצֹת בְּפָנֵי עַצְמוֹ יְדֵי זִמּוּן, וְעַל כֵּן חָל הַזִּמּוּן שֶׁזִּמְּנוּ הַשְּׁלִשָּׁה הַנִּשְׁאָרִים בְּבֵיתָם גַּם עָלָיו וּפָרַח זִמּוּן מִמֶּנּוּ. **אֲבָל אִם נִתְחַבְּרוּ אֵלּוּ שְׁלִשָּׁה לְמָקוֹם אֶחָד מִתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ זִמְּנוּ הָאֲחֵרִים הַנִּשְׁאָרִים בְּבֵיתָם, יְכוֹלִין אֵלּוּ שְׁלִשָּׁה לְזַמֵּן וְלֹא פָּרַח זִמּוּן מִינַיְיהוּ,** כֵּיוָן דְּיֵשׁ כָּאן מָקוֹם לָהֶם לְזַמֵּן בְּפָנֵי עַצְמָם יַחַד נִפְרְדוּ לְגַמְרֵי מֵחֲבוּרָתָם וְלֹא קָאֵי הַזִּמּוּן עֲלֵיהוּ. וּכְקַצַּת רְאָיָה לָזֶה מִדִּבְרֵי הַגָּ״ה כָּאן שֶׁכָּתַב אֲבָל אִם הָיָה בְּכָל חֲבוּרָה אַרְבָּעָה מֵהֶם לִפְרֹד וְכוּ׳, וְלֹא הִתְנָה שֶׁיְּזַמְּנוּ הֵם תְּחִלָּה וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. **וְאַף דִּלְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא מַשְׁמַע כֵּן כָּל כָּךְ,** דְּכָתַב וְנִצְטָרְפוּ לַחֲבוּרָה אַחֶרֶת וְזִמְּנוּ, מַשְׁמַע שֶׁמִּתְּחִלָּה נִצְטָרְפוּ, וְכֵן אַחַר כָּךְ כָּתַב וְנִתְחַבְּרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה וּבָא אֶחָד וְכוּ׳, מַשְׁמַע שֶׁמִּתְּחִלָּה נִתְחַבְּרוּ וְאַף עַל פִּי כֵן פָּרַח זִמּוּן, **מִכָּל מָקוֹם הָאֱמֶת אִתּוֹ** דִּכְתַב בְּלִקּוּטֵי הָרַמְבַּ״ן עַל בִּרְכוֹת (נ. ד״ה ולענין) בְּהַוָּרְיָא עַיֵּן שָׁם:

* **אֲבָל אִם הָיָה בְּכָל חֲבוּרָה וְכוּ׳.** כָּתַב **הַחַיֵּי אָדָם** (ח״א כלל מח ס״ה), **אַרְבָּעָה שֶׁאָכְלוּ בְּיִחַד עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וּשְׁנַיִם אָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אַחֵר, יָכוֹל אֶחָד מִן הָאַרְבָּעָה לְהִצְטָרֵף עִם הַשְּׁנַיִם וּלְזַמֵּן עִמָּהֶם, וְאִם כֵּן כְּבָר זִמְּנוּ הַשְּׁלִשָּׁה הַנִּשְׁאָרִים, פָּרַח זִמּוּן מִן הָאֶחָד וְאֵינוֹ מִצְטָרֵף וְכוּ׳,** עַיֵּן שָׁם. **וּדְבָרָיו קְשִׁים דְּאֵיךְ מִצְטָרֵף הָאֶחָד עִם הַשְּׁנַיִם לְזַמֵּן אֲחֵרִי שֶׁהֵם אֵינָם מְחֻיָּבִים כְּלָל.** וְלֹא דָּמֵי לְהָא דְּהַגָּ״ה, דְּהָכָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְחֻיָּב מֵאַחַר שֶׁנִּפְרַשׁ מִן חֲבוּרָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה הַמְחֻיֶּבֶת לְזַמֵּן. **וְהָיָה אִפְשָׁר לוֹמַר דִּכְוָנָתוֹ הֵיכָא שֶׁהָאֶחָד יֹאכַל עַתָּה מְעַט בַּחֲבוּרָתָם** וְנַעֲשָׂה זִמּוּן עַל יְדֵי זֶה, **אֲבָל אִם כֵּן יִקָּשֶׁה מַה שֶּׁכָּתַב אַחַר כָּךְ אִם כְּבָר זִמְּנוּ הַשְּׁלִשָּׁה הַנִּשְׁאָרִים פָּרַח זִמּוּן מִן הָאֶחָד, וְשׁוּב אֵינוֹ מִצְטָרֵף, וְאִי מֵיירֵי בְּאֹכֶל הֲלֹא יוּכַל לְהִצְטָרֵף בְּכָל אֹפֶן,** מַאַחַר שֶׁהוּא לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן עַל יְדֵי זִמּוּן הַחֲבוּרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק לג) בְּשֵׁם הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר. וְאֵין לוֹמַר דְּמֵירֵי מִתְּחִלָּה בְּמִקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, דְּאִם כֵּן מַהוּ שֶׁפֵּיֵּם בְּסוֹף דִּבְרָיו אֲבָל אִם הָיוּ שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת וּבְכָל חֲבוּרָה שְׁלֹשָׁה אֵין רַשָּׁאי אֶחָד לְהִצְטָרֵף וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן בִּדְבָרָיו:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (סה) **לְאַפּוקֵי אִם כָּל אֶחָד בָּא מֵחֲבוּרָה שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, לֹא מִהֲנֵי מֵה שֶּׁנּוֹעֲדוּ עַתָּה יַחְדָּו, כֵּיוָן שֶׁעַתָּה לֹא אָכְלוּ בְּיִחַד וּמִקֹּדֶם גַּם כֵּן לֹא נִתְחַיְּבוּ:** (סו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) וְט״ז (סק״ו): (סז) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ו) וּבֶהָגָ״ה: (לא) **וְאֵינָם** (שם): (סח) ט״ז (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) [וּלְתַרְוַיְיהוּ זֶה תַּדִּיר מְאוֹד לְשׁוֹן **הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ** שֶׁכָּתַב בְּיִחַד]. וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״א לְעֵיל בְּסִימָן קפ״ד סָעִיף ב׳ עַיֵּן שָׁם: ו (סט) וְאַף דְּמַהֲרַ״שׁ (פ״ו מ״ה כט) מַשְׁמַע דְּאַף בִּדְבָרוֹ לֵיהּ וְעָנֵי, דָּזֶה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן עֲדַיִן כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (לו. ד״ה ומפני), וַאֲפִלּוּ הָכִי אַף אִם אָכְלוּ אַחַר כָּךְ גַּם כֵּן לֹא מְהֲנֵי לְחַיְּבָם בְּזִמּוּן עַל יְדֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ״שׁ עַל הַמִּשְׁנָה שֶׁם, וְכֵן מַהוּ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ״א לְעֵיל בְּסִימָן קפ״ד סָעִיף ב׳ עַיֵּן שָׁם, דְּאִם כֵּן הַגְּרַ״א הוּא דְּלָא כְּמַהֲרַ״שׁ וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ד״ה אבל אזמרן) **פְּשִׁיטָא** עַיֵּן שָׁם] וְלָכֵן לֹא מְהֲנֵי אַחַר כָּךְ אֲפִלּוּ אִם אָכַל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְהַרַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם. **לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** בְּשׁוּ״ע הָרַב (סי׳ ר ס״ב) פְּסַק כְּהַמַּג״א.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

קצד שלשה שאכלו כאחד ונפרדו, לענין הזמון מה דינם. ובו ג' סעיפים:

א א שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד, וְשָׁכְחוּ * וּבֵרַךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ, בָּטֵל מֵהֶם הַזִּמּוּן (א) וְאֵין יְכוֹלִים לַחְזֹר וּלְזַמֵּן לְמַפְרֵעַ, * ב וְכֵן אִם בֵּרְכוּ שְׁנַיִם מֵהֶם. ג אֲבָל אִם * שָׁכַח * אֶחָד מֵהֶם וּבֵרַךְ, הַשְּׁנַיִם יְכוֹלִים לְזַמֵּן עִם הַשְּׁלִישִׁי אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ (ב) ד יָכוֹל לוֹמַר בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן וְהוּא אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי זִמּוּן שֶׁאֵין זִמּוּן לְמַפְרֵעַ. הַגָּה: וְאִם הָאֶחָד זִמֵּן (ג) עִם אֲחֵרִים, אַף שְׁנַיִם הַנִּשְׁאָרִים (ד) אֵינָן יְכוֹלִים לְזַמֵּן שֶׁאֵין זִמּוּן לְמַפְרֵעַ. הַגָּה: וְאִם הָאֶחָד זִמֵּן עִם רשב"א (כ. ד"ה ש) וכמו) בשם רשב"א (כ. ד"ה ש) וכמו) ה שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ וְיָצָא אֶחָד מֵהֶם לַשּׁוּק, קוֹרְאִים אוֹתוֹ וּמוֹדִיעִים לוֹ שֶׁרוֹצִים לְזַמֵּן (ה) כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס וְיִצְטָרֵף עִמָּהֶם (ו) וְיַעֲנֶה עִמָּהֶם בִּרְכַּת זִמּוּן, (ז) וְיוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָתָן אַף עַל פִּי (ח) שֶׁאֵינוֹ בָּא עַל פִּי (ט) עִמָּהֶם. וְהֵנִי מִלֵּי בִּשְׁלשָׁה, אֲבָל בַּעֲשָׂרָה כֵּיוָן שֶׁצְּרִיכִים לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם אֵינָם מִצְטָרְפִין עַד שֶׁיְּבָא וְיֵשֵׁב עִמָּהֶם. (ט) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר'. (ס"ב) עַד הֵיכָן בִּרְכַּת הַזִּמּוּן): ג יְשׁ שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד (י) וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ כָּל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אֶלָּא אֶחָד יוֹדֵעַ (יא) בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה וְאֶחָד הַשֵּׁנִיָּה וְאֶחָד הַשְּׁלִישִׁית, חַיָּבִים בְּזִמּוּן (יב) וְכָל אֶחָד יְבָרֵךְ הַבְּרָכָה שֶׁיּוֹדֵעַ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בְּרָכָה רְבִיעִית (יג) אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. * ז אֲבָל לַחֲצָאִין אֵין לְבָרֵךְ, אִם הָאֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ כִּי אִם הַבְּרָכָה, שֶׁאֵין בְּרָכָה אַחַת מִתְחַלֶּקֶת (ג) [נ] לְשְׁתַּיִם:

א ברכות מ"ה (ע"ב). ב הרא"ש (פ"ו סי' כח) והרשב"א (נ. ד"ה אינהו). ג שם בגמרא (נ.). ד הרא"ש שם. ה שם בגמרא (מה:). ו שם מ"ו (ע"א) לפרוש הרי"ף (לד.) וכן הסכימו הרא"ש (שם סי' יב) ורבנו יונה (לד. ד"ה לימא) והתוספות (שם ד"ה ולמאן). ז שם בתוספות.

שערי תשובה

ג [נ] לשתים. עיין באר היטב. ועיין בפאתי שחולק על המגן אברהם בזה, ודעתו שאין אחת, לא יברך כלום, דמעשבות זו את זו, עיין מגן אברהם (סק"ג). סדר שלש ברכות אלו מעשבות, ואם אמרם למפרע לא יצא. דבר שמואל סימן קמ"ז:

באר היטב

ב (ט) עמהם. אלא שעומד לפני הפתח, ויוצא גם הוא ידי חובה. רמב"ם (פ"ה ה"ג) בית יוסף (ד"ה ושלשה) בי"ח (ס"ב): ג (ג) לשתים. ואם אין שם מי שיודע אלא ברכה אחת, לא יברך כלום, דמעשבות זו את זו, עיין מגן אברהם (סק"ג). סדר שלש ברכות אלו מעשבות, ואם אמרם למפרע לא יצא. דבר שמואל סימן קמ"ז:

באור הלכה

א * וברך כל אחד לעצמו. ואפלו לא גמרו רק ברכת הזן, גם כן אבדו הזמון. אבל אם התחילו רק ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הזן את העולם כלו יש להסתפק וכו' (פרי מגדים (א"א סק"א)]:

* וכן אם ברכו שנים מהם. רוצה לומר דאין יכולין לחזור ולהצטרף עם השלישי לפטרו על ידם מהזמון, דאין שנים נגררין אחר אחד. ועם חבורה אחרת של שלשה יש לעיין, ומסתברא דיוכל להצטרף דהרי נפרש מחבורה של חיוב, שגם הם חייבים עדיין אלא שאין להם תקנה מפני שאין זמון למפרע, ומכל מקום צריך עיון. אך אם יאכל עמהם מעט בודאי מצטרף, ואפלו עם שנים:

* שכח. והוא הדין הזיד, ונקט שכח איידי דרישא [אחרונים]:

* אחד מהם וכו'. והוא הדין בעשרה ושכחו שלשה מהם וברכו, יכולים להצטרף עם הנשארים ולזמן בשם (אליה רבה (סק"א) ושארי אחרונים).

עוד כתב במאמר מרדכי (סק"ג) דהוא הדין אם היו מתחלה ארבעה וברכו מהם שנים, יכולים השנים הנשארים לצרף אחד מן אלו השנים שברכו ולזמן עליו. ומצדד עוד יותר דאפלו רב ברכו בקני עצמם, אם נשארו שנים שלא ברכו עוד יכולים לצרף אחד מהם לזמון עיין שם. כתב אליה רבה (שם) יש להסתפק בשנים שאכלו פת השלישי שתה רביעית משקה, ואחר כך שכח אחד מן האוכלים פת וברך, אם בהכאי גונא רשאי השלישי שאכל לזמן עם אותם שנים או דילמא כיון דאין כאן רק אחד אותו שחייב מדינא בזמון לא, וכן מסתבר. עד כאן לשונו. וכן דעת הברכי יוסף (שיורי ברכה סק"א) ומאמר מרדכי (שם) ומגן גבורים (אלף המגן סק"א):

ג * אבל לחצאין וכו'. ולפי המבאר לקמן בסימן ר' (ס"ב) בהגה"ה דברכת הזמון הוא עד הזן דוקא, אם כן אם אין אדם אחד יודע לברך עד גמר הזן כי אם נברך לבד, והשני יודע ברכת הזן, אין מחלקין אותה לשתים, אלא יברכו כלי זמון כלל ויתחילו רק מתחלת ברכת המזון. דנהי דברכת הזן מעכב לברכת הזמון שבלתה אינו יוצא בזמון, מכל מקום זמון אינו מעכב לברכת הזן שהוא התחלת ברכת המזון, כן נראה לי. אחר כך מצאתי שכן כתב בחדושי הרא"ה לברכות בהאי סוגיא (פקודת הלוים דף מו:)

דאי אחד מהם יודע כל ברכת המזון, בודאי נכון שהוא יברך כל הברכות ויוציאם ידי חובתם, ולא לחלק ברכת המזון לפרקים: (יא) ברכה ראשונה. היינו לבד מברכת נברך שצריך המזמן לומר בתחלת ברכת הזמון: (יב) וכל אחד יברך. רצונו לומר ויכוין להוציא את חבריו: (יג) אין בכך כלום. דברכת הטוב והמטיב לאו דאורייתא היא, ולפיכך (ט) אינה מעכבת להשלש ברכות. (ט) ומשמע מזה דבאחת משלש ברכות הקודמים, אם אין אחד מהם שיודע אותה מעכב שלא יברכו כלל, דברכות מעכבות זו את זו, ומשמע לכאורה מלשון זה דאם יזדמן להם אחד שפרש גם כן מפת המחיצה בזמון, דמצטרפי אף על פי שלא יאכלו עתה ביחד משנתחברו, ואף דבכגון זה קיימא לן בקצ"ג סעיף ו' דפרח זמון מיניהו ואינם יכולים לזמן אם לא שיאכלו מחדש וכמו שפתבנו בסמוך ברורה שם (ס"ק לג), שאני התם דרוב החבורה זמנו, מה שאין כן הכא דחדא זמן, לא פרח זמון של שנים בשביל האחד: ב (ס) מאמר מרדכי (סק"ד) בשם רב הפוסקים: (ו) רב האי גאון (הו"ד ברשב"א מה: ד"ה אמר) ורשי"י (שם ד"ה והוא): (ז) אחרונים: ג (פ) בית יוסף (ד"ה שלשה וכו' ואין אחד): (מ) מגן אברהם (סק"ג) ועיין סימן קפ"ח במגן אברהם סעיף

שער הציון

א (פ) לברוש: (ב) שיטה מקובצת לברכות דף נ' (ע"א ד"ה ואמר רבה): (ג) היינו אפלו לא אכל עמהם, מפני שכבא לכת המחיצת והוא גם כן נתחייב מכבר, וכדלעיל בסימן קצ"ג סוף סעיף ה'. מה שאין כן כשבא לשנים, אף דהוא מחייב מכבר הלא הם פטורים כל זמן שלא אכל עמהם, וכדלקמן בקצ"ז (ס"א) דלא מקרי שלשה שאכלו כאחת. ואינו דומה להא דסעיף ה' הנ"ל, דהתם הלא כל אחד מאלו השלשה נתחייב מכבר: (ד) לברוש ואליה רבה (סי' קצג ס"ק יא) ופרי מגדים (א"א סק"א) וחדושי רבי עקיבא איגר, ולא כחיי אדם (ח"א סי' מח ס"ד). ועיין בחדושי רבי עקיבא איגר בשם אליה רבה (שם) שכתב דבשביל אחד לא פרח

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah